

follow the steps of adults as a model, promoting` the absorption of child's cultural achievements of mankind and its orientation in the environment.

Keywords: domestic co-operational deprivation, affect-personality relations, relation to itself, intercourse, collaboration.

Отримано 28.11.2019

УДК 159.922

Дригус Марія Трохимівна

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ОСОБИСТІСНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ СИСТЕМІ Г.С. КОСТЮКА

Дригус М. Т. Концептуальний аналіз проблеми особистісної ефективності у психологічній системі Г.С. Костюка. У статті здійснено концептуальний аналіз проблеми особистісної ефективності у психологічній системі Г.С. Костюка. У контексті «загальної характеристики онтогенезу людської психіки» розкрито погляди Г.С. Костюка на проблему «характерних рис розвитку психіки» у проекції особистісної ефективності. З'ясовано концептуальне поле сутності розвитку, розкриті Г.С. Костюком. Здійснена характеристика підходу Г.С. Костюка до проблеми «утворення психічних властивостей особистості», а також питання «переходу від нижчих до вищих структур психічного життя» та статусу особистісної ефективності у цих площинах. Розкрито проблему особистісної ефективності у концептуальному полі ідеї саморуку Г.С. Костюка.

Ключові слова: особистість, онтогенез, розвиток, психічні властивості, система.

Дригус М. Т. Концептуальный анализ проблемы личностной эффективности в психологической системе Г.С. Костюка. В статье осуществлен концептуальный анализ проблемы личностной эффективности в психологической системе Г. С. Костюка. В контексте «общей характеристики онтогенеза человеческой психики» раскрыты взгляды Г. С. Костюка на проблему «характерных черт развития психики» в проекции личностной эффективности. Установлено концептуальное поле сущности развития, раскрытое Г.С. Костюком. Осуществлена характеристика подхода Г.С. Костюка к проблеме «образования психических свойств личности», а также вопроса «перехода от низших к высшим структурам психической жизни» и статуса личностной эффективности. Раскрыто проблему личностной эффективности в концептуальном поле идеи самодвижения Г.С. Костюка.

Ключевые слова: личность, онтогенез, развитие, психические свойства, система.

Постановка проблеми. Видатний вітчизняний учений, фундатор української психології Г.С. Костюк створив унікальну психологічну систему, синергійну за своїм змістом, трансгресивну за своєю сутністю і апперційну за своїми ідеями. Він мав «риси авангардного, ризикового розвідника, що стратегічно передбачав тенденції у розвитку і самої психології, і актуальних викликів часу» [7, с. 103]. Здійснюючи аналіз творчого доробку Г.С. Костюка, «нашого видатного вчителя, стратега й майстра у загадкових сферах психології» [7, с. 102], В.О. Моляко уперше виокремив у оцінковій проекції «ПОЛІФОНІЧНІСТЬ розробок Г.С. Костюка», створення ученим «оригінальної поліфонічної психологічної теорії» [7, с. 105-106].

У контексті поліфонічності наукових здобутків Г.С. Костюка однією з гостро актуальних проблем сучасної психології є проблема особистісної ефективності, яку апперціював учений і вніс свій непересічний вклад у розробку її теоретико-методологічних засад.

Аналіз останніх досліджень. Фундаментальний теоретико-методологічний доробок Г.С. Костюка є предметом дослідження вітчизняними вченими. Так, здійснено аналіз: теорії специфічних рушіїв розвитку Г.С. Костюка [5]; поліфонічної психологічної теорії розумового розвитку й становлення особистості Г.С. Костюка [7]; проблеми особистісної ефективності у контексті наукової спадщини Г.С. Костюка [1]; розвитку творчої самоефективності студентської молоді у контексті ідей Г.С. Костюка [9]; поглядів Г.С. Костюка на проблему ставлення учнів до навчання [11]. Колективом лабораторії психології творчості, під керівництвом академіка В.О. Моляко, проведена лонгітюдна науково-практична сесія, присвячена 120-річчю з дня народження Г.С. Костюка [6].

Водночас наукова спадщина ученого і до сьогодні має ще багато невідомого для сучасного психологічного простору [7].

Мета статті – здійснити концептуальний аналіз проблеми особистісної ефективності у психологічній системі Г.С. Костюка.

Виклад основного матеріалу. Архітектоніка психологічної системи, створеної Г.С. Костюком, імпліцитно пронизана ідеєю ефективності у різних системних проєкціях психічного розвитку «зростаючої особистості» – «Я – Я», «Я – діяльність», «Я – учіння», «Я – соціум».

Однією із майже недосліджених площин наукового доробку ученого є проблема особистісної ефективності у контексті розробки мега-проблеми «онтогенезу людської психіки». Зазначимо, що ключовою є стрижнева теоретико-методологічна праця «Загальна характеристика онтогенезу людської психіки» [4]. Такий коментар дали їй упорядники масштабної збірки праць Г.С. Костюка «Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості» В.В. Андрієвська, Г.О. Балл, О.Т. Губко та О.В. Проскура: «Праця має узагальнюючий характер. Будучи останньою за часом серед великих публікацій Г.С. Костюка з даної проблеми, підсумовує результати її теоретичного аналізу, що здійснювався автором на протязі кількох десятиріч» [4, с. 585].

Даючи загальну характеристику онтогенезу людської психіки, Г.С. Костюк у першій площині розкриває «характерні риси розвитку психіки» – «кількісні та якісні зміни людської істоти», «утворення психічних властивостей особистості», «переходи від нижчих до вищих структур психічного життя». Саме цей аспект буде, переважно, предметом нашого розгляду.

Здійснюючи аналіз характерних рис розвитку психіки і в цьому контексті розкриваючи питання «кількісних та якісних змін людської істоти», Г.С. Костюк дає визначення розвитку: «Розвиток – це *зміни* живої людської системи, зміни не випадкові, *необхідні, послідовні*, пов'язані з певними етапами її життєвого шляху, і *прогресивні*, тобто такі, що характеризують її рух

від нижчих до вищих рівнів життєдіяльності, її структурне й функціональне вдосконалення» [4, с. 70]. У цьому визначенні розвитку імпліцитно розкрита і сутність особистісної ефективності, генеза її становлення в онтогенезі.

Унікальним є визначення поняття «розвиток», здійснений Г.С. Костюком. Його концептуальне поле включає:

- динамічність як ознака статусу поняття «розвиток»: «розвиток» – це «зміни»;
- системність парадигми, що є ключовою ознакою наукових розвідок Г.С. Костюка, – «це зміни живої людської системи»;
- якісний характер цих змін: «зміни не випадкові, *необхідні, послідовні*»;
- онтогенетична проекція, у підґрунті якої є стадійність як сутнісна ознака, за Г.С. Костюком, розвитку: зміни, «пов'язані з певними етапами її життєвого шляху»;
- вектор руху змін: упередження, виключення регресу – зміни «прогресивні»;
- сутнісні ознаки прогресивності змін: «що характеризують її рух від нижчих до вищих рівнів життєдіяльності»;
- якісне означення життєдіяльності – «її структурне й функціональне вдосконалення».

Концептуальне поле сутності розвитку, розкрите Г.С. Костюком, є сенсовірними стрижневими ознаками становлення особистісної ефективності. Це та «поліфонічність» наукових розвідок Г.С. Костюка, на яку акцентував уперше В.О. Моляко [7].

Важливим для розуміння особистісної ефективності як психічної властивості є здійснений Г.С. Костюком аналіз проблеми «утворення психічних властивостей особистості». «З розвитком психічних процесів, різних видів діяльності складаються й *психічні властивості* індивіда, які являють собою потенціальну форму існування процесів і дій, що зберігаються й тоді, коли актуально не функціонують. Такими є розумові, емоційні, вольові, моральні й трудові якості індивіда, характерні риси його свідомості й самосвідомості» [4, с. 73].

Для розуміння психологічної сутності становлення особистісної ефективності значущою є ідея ученого щодо потенційності форми існування психічних властивостей особистості, що «зберігаються й тоді, коли актуально не функціонують». Ідея прояву особистісної ефективності у парадигмі «потенційності – актуальності» виводить на нову площину її розгляду – дієвості, результативності особистісної ефективності/неефективності.

Висвітлюючи проблему «характерних рис розвитку психіки» і характеризуючи, за його визначенням, питання «утворення психічних властивостей особистості», Г.С. Костюк розкрив теоретико-методологічне підґрунтя ефективного особистісного становлення. «З утворенням системи цих психічних властивостей, – підкреслює учений, – підростаючий людський індивід стає особистістю, здатною усвідомлювати навколишнє буття, виділяти себе із середовища, виходити за межі минулого і теперішнього, проектувати своє май-

бутнє, передбачати не тільки ближчі, а й віддаленіші результати своїх дій, усвідомлювати правила, норми суспільної поведінки і керуватися ними» [4, с. 73]. Настільки ідеї Григорія Силовича випереджали час, що ще у середині ХХ століття він включає у психологічний простір проблему особистісного проєктування, яка стає однією з провідних наукових розвідок ХХІ століття [10].

Особливою своєрідністю розгляду Г.С. Костюком питання утворення психічних властивостей особистості є уведення в контекст розгляду суб'єктності. Він акцентує на тому, що «формування системи психічних властивостей підростаючого індивіда, його свідомості і самосвідомості є необхідною умовою становлення» його як суб'єкта [4, с. 74].

Прикметно, що учений, здійснюючи психологічний аналіз психічних властивостей, розглядає їх у системній парадигмі: «З розвитком особистості зростає значення внутрішнього середовища – системи психічних властивостей, що склалися в її взаємодії з навколишнім середовищем. Внутрішнє середовище стає і фактором дальшого розвитку особистості, її саморуху від нижчих до вищих форм взаємовідношень із зовнішнім світом. Усвідомлюючи свої досягнення й недоліки, зіставляючи їх з вимогами суспільства і своїми перспективними життєвими цілями, особистість виявляє прагнення до самовдосконалення результатами власної діяльності, до самоосвіти і самовиховання. Створюючи нові цінності, вона сама зростає, стає суб'єктом власного розвитку» [4, с. 63]. У наведеному вище, з властивою йому науковою геніальністю, Г.С. Костюк розкрив не лише сузір'я теоретико-методологічних засад ефективного особистісного розвитку, але й окреслив спектри становлення особистісної ефективності в онтогенезі. Розгляд проблеми особистісної ефективності у концептуальному полі ідеї саморуху ініціює нині у вітчизняній психології нові теоретико-експериментальні розвідки.

У підґрунті становлення особистісної ефективності лежить означена ученим закономірність формування психіки «як дедалі більш ускладнюваної і структурно організованої динамічної системи», у якій відбуваються «переходи від нижчих до вищих структур психічного життя» [4, с. 74].

Г.С. Костюк акцентує: «Нові якості, що виникають у психічному розвитку індивіда, являють *складні структури*» [4, с. 74]. Учений розкрив універсальність структури, що має чотири спектри. Змінимо просторово наратив. «Структурний характер має

- змістовій бік цього процесу (системи уявлень, понять про об'єктивну дійсність, що складаються в індивіда),
- операційний бік (системи дій, операцій, якими знання здобуваються й застосовуються у дальшій діяльності),
- мотиваційний бік (комплекси потреб, інтересів та інших спонукань до дій),
- і психічна діяльність у цілому» [4, с. 74].

Принципово важливим є розкриття Г.С. Костюком магістральної траєкторії «утворення нових якостей». Учений полемізує з асоціаністами і всупереч їх точки зору щодо «сумарного нагромадження елементів» твердо відстоює власне бачення: «Слід визнати, що воно має інший і складніший харак-

тер... Інакше кажучи, процес цей іде не від елементів до цілого, в від структурно нижчого до вищого цілого» [4, с. 74]. Підґрунтям цього слугують дані наукових розвідок: «Ця думка, – констатує Г.С. Костюк, – знаходить своє підтвердження в сучасних дослідженнях. У світлі їх даних онтогенез психіки виступає як *необоротна послідовність ускладнюваних структур*, у якій генетично пізніші структури виникають з більш ранніх і включають їх у себе в змінюваному вигляді» [4, с. 74]. Учений погоджується з точкою зору Ж. Піаже: «Немає генезису без структури, як немає і структури без генезису» [4, с. 74].

Півстоліття тому Г.С. Костюк концептуально точно і усебічно розкрив сутність утворення «нових психічних структур», «утворення нових якостей» і встановив закономірності «переходу від нижчих до вищих структур психічного життя».

У світлі цих ідей Г.С. Костюка актуальним для дослідження є проблеми: який період онтогенезу є сензитивним для становлення особистісної ефективності, яка її структура та її особливості на різних етапах онтогенезу – це нові спектри цієї проблеми, які вимагають дослідження у контексті загальної, педагогічної та вікової психології.

Зазначимо, що у другому десятилітті ХХІ ст. здійснені дослідження оцінкових ставлень та рефлексивності як механізмів становлення особистісної ефективності учнів і простежені особливості їх структури у площинах мікро- та макрогенези на першому етапі навчання – у дітей молодшого шкільного віку [8]. Ці перші наукові розвідки вітчизняної педагогічної та вікової психології висувають нові проблеми: як змінюється структура особистісної ефективності учня на інших етапах онтогенезу – у підлітковому, юнацькому віці, який перебіг мікрогенези особистісної ефективності на наступних етапах онтогенезу? Г.С. Костюк зазначав, «що генетично більш ранні структури не зникають з виникненням пізніших, є можливість повернення до них» [4, с. 75]. У зв'язку з цим виникає питання щодо перебігу макрогенези особистісної ефективності учнів на наступних етапах онтогенезу – підлітковому та юнацькому віці. У світлі концептуальних ідей Г.С. Костюка злосудним є проведення досліджень, які дадуть відповіді на виклики часу, допоможуть не лише убезпечити від деструкції – особистісної неефективності, але й сприяти екологічному особистісному статусу школяра у освітньому просторі.

Висновки. Видатний вітчизняний учений, фундатор української психології Г.С. Костюк створив унікальну психологічну систему, синергійну за своїм змістом, трансгресивну за своєю сутністю і апперційну за своїми ідеями. Констатовано, що одна з актуальних проблем сучасної психології є проблема особистісної ефективності, яку апперціював Г.С. Костюк і вніс свій непересічний вклад у розробку її теоретико-методологічних засад. У статті здійснено концептуальний аналіз проблеми особистісної ефективності у психологічній системі Г.С. Костюка у таких площинах: у контексті «загальної характеристики онтогенезу людської психіки» розкрито погляди Г.С. Костюка на проблему «характерних рис розвитку психіки» у проекції

особистісної ефективності; з'ясовано концептуальне поле сутності розвитку, розкриті Г.С. Костюком; здійснена характеристика підходу Г.С. Костюка до проблеми «утворення психічних властивостей особистості», а також питання «переходу від нижчих до вищих структур психічного життя» та статусу особистісної ефективності у цих площинах. Розкрито проблему особистісної ефективності у концептуальному полі ідеї саморуху Г.С. Костюка.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на розкриття проблеми особистісної ефективності у різних сенсових проекціях психологічної системи Г.С. Костюка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Дригус М.Т.* Проблема особистісної ефективності у контексті наукової спадщини Г.С. Костюка. *Проблеми сучасної психології* : збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2016. Вип. 33. С. 148–161.
2. *Костюк Г.С.* Про роль спадковості, середовища і виховання в психічному розвитку дитини. *Праці респ. наук. конф. з педагогіки і психології*. Т. II. Психологія. Київ : Радянська школа, 1941. С. 3–45.
3. *Костюк Г.С.* Професійне самовизначення як фактор формування особистості. *Радянська школа*. 1967. № 3. С. 1–8.
4. *Костюк Г.С.* Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / за ред. Л.М. Проколієнко. Київ : *Радянська школа*, 1989. 608 с.
5. *Максименко С.Д.* Теорія специфічних рушіїв розвитку Г.С. Костюка. *Проблеми сучасної психології* : збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2015. Вип. 27. С. 7–19.
6. Матеріали лонгitudної науково-практичної сесії, присвяченої 120-річчю з дня народження Г.С. Костюка (січень – грудень 2019 року, м. Київ). Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2019. 101 с.
7. *Моляко В.О.* Основні ракурси дослідження проблеми мислення в сучасній українській психології. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні : актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України)*. Збірник наукових праць. Київ : Видавничий дім «Сам», 2017. С. 102–106.
8. Становлення особистісної ефективності учнів в онтогенетичному вимірі : монографія / Г.О. Балл, М.Т. Дригус, Н.І. Мусіяка, І.В. Яворська-Ветрова ; за ред. М.Т. Дригус. Київ : Педагогічна думка, 2015. 161 с.
9. *Фалькова І.М.* До проблеми розвитку творчої самоефективності особистості студентської молоді у контексті ідей Г.С. Костюка. *Психологічні координати розвитку особистості : реалії та перспективи* : збірник наукових матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції [17 травня 2017 р., м. Полтава]. Полтава : 2017. С. 192–194.
10. *Чепелева Н.В.* Теоретико-методологічні засади самопроекування особистості. *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні : актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України)*. Збірник наукових праць. Київ : Видавничий дім «Сам», 2017. С. 113–119.
11. *Яворська-Ветрова І.В.* Ставлення учнів до навчання у системі ставлень суб'єкта діяльності : погляди Г.С. Костюка. *Матеріали лонгitudної науково-практичної сесії, присвяченої 120-річчю з дня народження Г.С. Костюка (січень – грудень 2019 р., м. Київ)*. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка, 2019. С. 98–100.

REFERENCES TRANSLITERATED

1. Dryhus M.T. Problema osobystisnoi efektyvnosti u konteksti naukovi spadshchyny H.S. Kostiuka. *Problemy suchasnoi psykholohii* : zbirnyk naukovykh prats Kam'ianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii im. H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy / za red. S.D. Maksymenka, L.A. Onufriievoi. Kam'ianets-Podilskyi : Aksioma, 2016. Vyp. 33. S. 148–161.
2. Kostiuk H.S. Pro rol spadkovosti, seredovyshcha i vykhovannia v psykhiichnomu rozvytku dytyny. *Pratsi resp. nauk. konf. z pedahohiky i psykholohii*. T. II. Psykholohiia. Kyiv : Radianska shkola, 1941. S. 3–45.
3. Kostiuk H.S. Profesiine samovyznachennia yak faktor formuvannia osobystosti. *Radianska shkola*. 1967. № 3. S. 1–8.
4. Kostiuk H.S. Navchalno-vykhovnyi protses i psykhiichni rozvytok osobystosti / za red. L.M. Prokoliienko. Kyiv : Radianska shkola, 1989. 608 s.
5. Maksymenko S.D. Teoriia spetsyfichnykh rushiiv rozvytku H.S. Kostiuka. *Problemy suchasnoi psykholohii* : zbirnyk naukovykh prats Kam'ianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii im. H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy / za red. S.D. Maksymenka, L.A. Onufriievoi. Kam'ianets-Podilskyi: Aksioma, 2015. Vyp. 27. S. 7–19.
6. *Materialy lonhitiudnoi naukovo-praktychnoi sesii, prysviachenoj 120-richchju z dnia narodzhennia H.S. Kostiuka* (sichen – hruden 2019 roku, m. Kyiv). Kyiv: Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy, 2019. 101 s.
7. Moliako V.O. Osnovni rakursy doslidzhennia problemy myslennia v suchasni ukrainskii psykholohii. *Naukove zabezpechennia rozvytku osvity v Ukraini : aktualni problemy teorii i praktyky (do 25-richchia NAPN Ukrainy)*. Zbirnyk naukovykh prats. Kyiv : Vydavnychi dim «Sam», 2017. S. 102–106.
8. Stanovlennia osobystisnoi efektyvnosti uchniv v ontohenetychnomu vymiri : monohrafiia / H.O. Ball, M.T. Dryhus, N.I. Musiaka, I.V. Yavorska-Vietrova ; za red. M.T. Dryhus. Kyiv : Pedahohichna dumka, 2015. 161 s.
9. Falkova I.M. Do problemy rozvytku tvorchoi samoefektyvnosti osobystosti studentskoj molodi u konteksti idei H.S. Kostiuka. *Psykholohichni koordynaty rozvytku osobystosti : realii ta perspektyvy* : zbirnyk naukovykh materialiv II Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii [17 travnia 2017 r., m. Poltava]. Poltava : 2017. S. 192–194.
10. Chepeliava N.V. Teoretyko-metodolohichni zasady samoproektuvannia osobystosti. *Naukove zabezpechennia rozvytku osvity v Ukraini : aktualni problemy teorii i praktyky (do 25-richchia NAPN Ukrainy)*. Zbirnyk naukovykh prats. Kyiv : Vydavnychi dim «Sam», 2017. S. 113–119.
11. Yavorska-Vietrova I.V. Stavlennia uchniv do navchannia u systemi stavlen sub'iekta diialnosti : pohliady H.S. Kostiuka. *Materialy lonhitiudnoi naukovo-praktychnoi sesii, prysviachenoj 120-richchju z dnia narodzhennia H.S. Kostiuka* (sichen – hruden 2019 r., m. Kyiv). Kyiv: Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka, 2019. S. 98–100.

Dryhus M. T. Conceptual analysis of the personality efficiency problem in the H. S. Kostiuk psychological system. Prominent Ukrainian scientist, the founder of Ukrainian psychology H. S. Kostiuk created a unique psychological system, synergistic in its content, transgressive in its essence and operative in its ideas. It is stated that one of the urgent problems of modern psychology is the problem of personality efficiency, which was apprehended by H. S. Kostiuk and made an extraordinary contribution to the development of its theoretical and methodological foundations. In the article the conceptual analysis of the problem of personality efficiency in H. S. Kostiuk's psychological system in the following planes is carried out: in the context of the "general characteristic of the human psyche ontogenesis" the views of H. S. Kostiuk on the problem of "characteristic features of the psyche development" in the projection of personality efficiency are disclosed; the conceptual field of the essence of development, revealed by H. S. Kostiuk; the characteristic of H. S. Kostiuk's approach to the

problem of the “formation of mental attributes of personality”, as well as the issue of “transition from lower to higher structures of mental life” and the status of personality efficiency in these planes is realized. The problem of personality efficiency in the conceptual field of the H. S. Kostiuk’s idea of self-movement is revealed.

Keywords: personality, ontogenesis, development, mental attributes, system.

Отримано 10.10.2019

УДК 159.9

*Кияшко Марина Олександрівна,
Подшивайлова Лідія Іванівна,
Шепельова Марія Володимирівна*

ОСОБИСТІСНІ ВЛАСТИВОСТІ ЯК ЧИННИК ХУДОЖНІХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ У СПРИЙМАННІ ТВОРІВ ЖИВОПISУ

Кияшко М. О., Подшивайлова Л. І., Шепельова М. В. Особистісні властивості як чинник художніх орієнтацій студентів у сприйманні творів живопису. У статті за результатами теоретичного аналізу визначено чотири складові художніх орієнтацій у сприйманні живопису та описано прояви кожної з цих складових. За результатами емпіричного дослідження на основі розрахунку факторних навантажень прояву художніх орієнтацій досліджуваних у сприйманні творів живопису у загальній вибірці досліджуваних, у групах студентів-психологів, студентів технічного спрямування та групі «інші досліджувані», визначено системоутворювальні фактори та виявлено їх ієрархію. Із застосуванням множинного нелінійного регресійного аналізу визначено вплив особистісних характеристик та їх взаємодії на художні орієнтації у процесі сприймання творів живопису у групах студентів-психологів, студентів технічного спрямування та групі «інші досліджувані».

Ключові слова: художні орієнтації, особистісні властивості, сприймання творів живопису, студенти.

Кияшко М. А., Подшивайлова Л. И., Шепелёва М. В. Личностные свойства как предпосылка художественных ориентаций студентов в восприятии произведений живописи. В статье по результатам теоретического анализа определены четыре составляющие художественных ориентаций в восприятии живописи и описаны проявления каждой из этих составляющих. По результатам эмпирического исследования на основе расчета факторных весов проявления художественных ориентаций испытуемых в восприятии произведений живописи в общей выборке испытуемых, в группах студентов-психологов, студентов технической направленности и в группе «другие испытуемые», определены системообразующие факторы и выявлена их иерархия. С применением множественного нелинейного регрессионного анализа определено влияние личностных свойств и их взаимодействия на художественные ориентации в процессе восприятия живописи в группах студентов-психологов, студентов технической направленности и в группе «другие испытуемые».

Ключевые слова: художественные ориентации, личностные свойства, восприятие произведений живописи, студенты.

Вступ. Основою для творів живопису виступає дійсність, інтерпретована та втілена митцем у художньому творі в живописній формі. Однією із